

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۲۰/۰۸/۱۲

لیکوال: سراج الحق ببرک زی خدران

په افغانستان کې سوله زموږ سوله ده

، له ډیرو کلونو کرکیچ ورسته وسمهال د نوي پیل لپاره چانسونه شته
د اروپایي ټولني د یوه پیاوړي ډیپلوماټ، په اند.

سرچینه: د جرمني ډي ولت ویبپاڼه:

لیکوال: د اروپایي ټولني د بهرنیو چارو او د امنیتي سیاست استازی، د اروپایي کمیسیون د رییس مرستیال او د
هسپانیې د سوسیال ډموکرات گوند غړی بناغلی یوسف بورغیل
ژباړن: سراج الحق ببرک زی خدران

کله چې د افغانستان په تاریخ کې یو نوي باب پرانستل کېږي، اروپایان نه شي کولي یواري ننداره چپان پاتې شي. له
افغانستانه وتل به لوي ستونزي را منځ ته کړي. اروپایي ټولنه به د هغې شي لپاره پیسې ورنه کړي، چې نورو یې
فیصلې یا پرېکړې کړي وي.

د کورنا کرکیچ په پام کې نیولو سره، دا گواښ شتون لري، چې افغانستان د نړیوال سیاست له سرلیکونو ورک شي.
په افغانستان کې د نړیوالې ټولني د پراخي بشکلتیا له پیل راهیسې شاوخوا شل کاله تیریري.
بنايي ځیني وغواړي، چې دغه هیواد په لومړي سر کې د ناکامیو په عینکو یا سترگیو کې وگوري. په واقعیت کې یو
شمېر حیرانوکي یا ټکان ورکونکي احصایي شتون لري.

په تېرو کلونو کې لسگونه زرو کسان ټپیان یا وژل شوي دي؛ افغانستان په ټوله نړۍ کې د هیروینو په تولید کې
لومړنی مقام لري. ډېري افغانان لا هم له خپل هیواده د ټیښتي په حال کې دي.

په ۲۰۱۹ کال کې د ډیرشو زرو څخه زیات غیر قانوني کډوال اروپا ته راغلل. دوی په اروپا کې د کډوالی تر ټولو
ستره ډله جوړوي.

دا بنايي بنایسته وبنکاري پایلو ته د رسیدو لپاره چې وویل شي، زموږ ټولي هڅې په ناکامی محکومي شوي دي او د
جغرافیایي له پلوه چې موږ ورسره مخامخ یو او دغه جغرافیایي کرکیچ افغانستان بهتره به دا وي چې د یوه له لاسه
وتلي سوداگري په توگه یې ولیکو او خپلې پښې ترینه سپکي کړو.

دا به یوه ستره تېروتنه وي. ځکه دا به په ډې مانا وي، چې بیا ورسته موږ مجبور یو، چې لا نورې سترې هڅې
ترسره کړو. حتی که د هیڅ چا لخوا دا تمه نه شي کېدای، موږ د افغانستان په راتلونکي ستره لیوالتیا لرو او هلته باید
موږ خپل کار ته دوام وکړو.

ولې؟ ځکه، لکه څنګه چې کووید ۱۹ موږ ته دا یادونه کوي، چې په نننۍ نړۍ کې هیڅ څه، ډلته او هلته څه شتون نه
لري. د افغانستان ستونزې به خامخا له هیواد بهر خپلې اغیزې ولري. ځکه د افغانستان سوله زموږ سوله ده. ځکه د
طالبانو سربریره، ډلته د داعیش او نورې ترهګري ډلې، جنګسالاران، د مخدره توکو قاچاقبران او هر ډول فرصت
طلبه عناصر شتون لري، دوی دغه هیواد بې ثباته کولي شي او گواښونه صادرولي شي.

که څه هم په افغانستان کې د انساني ژوند وضعیت په ځینو مواردو کې د ډې سیزیفوس مدرني افسانوي اسطوري
نسخې سره، یا د انساني شتون د نا امیدي، بې ماناټوب او د یوې نا څرګنده حالت سره ورته والي لري. له افغانستانه

د پاڼو شمېره: له ۱ تر ۳

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پاڼوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خیر و لولی

وتل به لوی ستونزې رامنځ ته کړي او د دومینو اغېز به رامنځ ته کړي. دغه اغېز به اروپا او د اروپا ورهاخوا پورې غځېږي.

په لوبه کې څه شي له گواښ سره مخامخ دي؟

افغانستان یو میکروکاسموس یا یوه وړه نړۍ ده، چېرې چې زموږ د نړۍ ډیرې سترې ننګونې په یوه کوشني ځای کې سره مخامخ کېږي: لکه نړیوال ځواک سیاست، ترهګري یا تروریسم، مخدره توکي، توکمېزه ویش، کډوالی، فقر یا خوارځواکي او د بشری حقونو څخه سرغړونې.

افغانستان هم یو داسې هیواد دی، چېرې چې د اروپایانو ډیرې وینې تویې شوي دي او په دې لاره کې د خنډونو سره سره ډیرو پیسې او ستره سیاسي پانګونې تر سره کړي دي.

خو افغانستان د فرصتونو او چانسونو یو هیواد هم دی، داسې یو هیواد چې د نوي نړۍ د جیوپولټیک نظم سره د متحده ایالاتو د ځواکونو د وتلو سره نوي شکل نیسي او جوړېږي. په داسې یوه بې ثباته سیمه بیزه چاپېریال کې د دموکراسۍ رامنځ ته کولو هڅې ترسره کېږي.

افغانستان یو بډایه هیواد دی، د بیوزلو خلکو ډک دی. دا هیواد پراخه طبیعي زیرمې لري او یو بډایه هیواد دی. دا زېرمې د جګړې د بدبختیو او د اقتصادي فساد له امله بې ګټې پرتې دي.

وسمهال د اصلي لوبغاړو ترمنځ د خبرو اترو لومړني نښې نښانې شتون لري او د سولې بهیر پیل او پلي کېږي. د ۲۰۰۱ کال راهیسې اروپایي ټولني او غړي هیوادونو په ګډه کار کړي او ټول سیاسي، پوځي، ډیپلوماتیکي او مالي هڅې د افغانستان دولت جوړولو او د راتلونکې لید لوري لپاره ترسره کړي دي. دا یوه ډیره ګرانه او ستونزمنه چار وه.

که اوس افغانستان د شلو کلونو مخکې سره پرتله کړو، دغه هیواد د انجونو زده کړې، د بنځینه ځواک پیاوړتیا، روغتیايي حالت ته پاملرنې، د رسنیو ازادې او د یوې مدني ټولني جوړولو کې خورا ژورې لاسته راوړنې لري. دا لاسته راوړنې باید خوندي وساتل شي.

کله چې د افغانستان په تاریخ کې نوی باب پرانستل کېږي، نو اروپایان نه شي کولي یوازې نندارکونکي پاتې شي. راتلونکې ګامونه کوم دي؟

لومړي، موږ یوه واقعي باعزت ته اړتیا لرو. په ملګرو ملتونو، ناټو او د اسلامي هیوادونو په سازمان کې هره ورځ دا غږ او غوښتنې زور اخلي. د کورونو ویاړونو دې غوښتونو ته لا نوره بهرنۍ حالت وربښلي دي.

دویم، د ملګرو ملتونو د امنیت شورا ورسټې پرېکړې لیک یو ډول د واقعیتونو چیک په څېر یو روښانه پیغام یا زیګنال له ځانه سره لېږدوي: چې نړۍ به په هیڅ ډول یو د اسلامي امارت، په رسمیت ونه پېژني یا نه مني. د ملګرو ملتونو د منشور اصولو ته باید درناوي وشي او تر لاسه شوي ټولنیزې او سیاسي خپلواکي باید وساتل شي.

درېم، سیاسي مشران او ډلې باید یو له بل سره یوه هر اړخیزه جامع همشموله لار چار ومومي، څو نور یو بل د دښمن په توګه نه، بلکې د سیاسي سیالانو په توګه وګوري او دوی د سولې لپاره په ګډه ګډه کار وکړي. طالبان اجازه نه لري، چې د پوځي له ډګره د بریالیتوب سر راپورته کړي. په دغه شخړه کې لکه د شطرنج په لوبه کې د کش او مات شتون نه لري. دلته دواړه لوري په لوبه کې مساوي دي.

له قانوني پلوه د امریکا متحده ایالاتو سره د تړون لاسلیکونکې ته په پرېکړه لیک کې د سیاسي وضعیت بدولون غیر قانوني دی او له دې امله دوی ته کوم مشروعیت یا امتیاز نه ورکول کېږي. طالبان به په راتلونکې د افغان په حکومت کې برخه واخلي. افغانان باید په دموکراتیکه فضا کې د پخوانیو دښمنانو سره ګډ کار کول زده کړي. نړیواله ټولنه مجبوره ده، څو ډیرې ګراني پرېکړې وکړي.

څلورم، د پوځونو د وتلو سره باید د نړیوالې ټولني د مرستو د وتلو لامل نه شي. اروپا د ګردې نړۍ په پرتله د ډیرو پرمختیايي سترو مرستو تمویلونکې په توګه ډېرې نورې مرستې راجلبولي شي او دا مرستې د سوداګرې د راکړې ورکړې په برخه کې سره یو ځای کولي شي.

هرګوره، د دې مرستو دوام به د سیاسي روغې جوړې بهیر پورې او نور پرمختګونو پورې تړلي وي.

د مرسته کوونکو یا تمویلونکو کنفرانس ته لږ وخت پاتې دی، دا کنفرانس د ۲۰۲۰ کال په پای کې د فنلنډ هیواد او د ملګرو ملتونو لخوا تنظیم کیږي، خو پرمختګونه وښودل شي او د بودیجې د کمښت په وخت کې د نورو ډونرانو ښکیتا لپاره هڅونې او اسانتیاوې رامنځ ته کړل شي.

د دې سره اروپایي ټولنه د دريو عمومي شرطونو لاندې مرستې کولې شي. اروپا به د هغه څه لپاره مرستې ورنه کړي، د کومو چې نورو یې پریکړه کړې وي. په بله وینا هغه پرېکړې به ونه مني، چې دوی په کې ښکیل نه وي. د سولې په بهیر کې د اروپایي ټولنې وربنګلېول به د دې لامل شي، چې دوی د پایلو په پلي کولو کې ور ګډ کړل شي. د هغو وختونو وخت اوس تیر شوي دي، چې د اروپایي ټولنې ژمنې او هڅې یو منل شوي اصل وه.

دویم، د تیرو ۱۹ کلونو بریاوې باید وساتل شي. د جمهوریت په پرمختګونو کې د ښځو، ځوانانو او لږه کيو حقونه باید خوندي وساتل شي.

درېم، د افغانستان د بیارغونه، د افغانستان امنیت او ثبات باید د ګډو نړیوالو هڅو مرکزي موضوع واوسي. هیڅوک نه غواړي، د نورو خلکو ستونزې په پام کې ونیسي.

اروپایي ټولنه په افغانستان کې هیڅ پټه اجنډا نه لري، څه چې تاسو گورئ، هغه څه دي، چې تاسو یې ترلاسه کوئ. مور کولی شو ریښتیني منځګري واوسو او د نورو ملګرو سره یو ځای د ملي پخلاينې بهیر ملاتړ وکړو او زه په خپلو ټولو د ښو ارادې ملګرو باندې غږ کوم او دا غوښتنه ترینه کوم، چې په دې هڅو کې ګډون وکړئ او په کې دخپل شئ.

د ډېرو کلونو جګړو ورسته، د نوی پیل لپاره چانسونه شتون لري. حتی که دا په نهایت کې د افغانانو په لاس کې هم وي. مور مکلفیت او دنده لرو، د دوی ملاتړ وکړو او د تاوتریخوالي د بیرته راستنیدو او د بنسټیزو حقونو او ازاديو د غلاکیدو مخه ونیسو.

پای